

JUSTICE

What's the Right Thing to Do?

ความยุติธรรม

Michael J. Sandel เขียน
สฤณี อาชวานันทกุล แปล

S.A.L.T

ความยุติธรรม
สฤณี อาชวานันทกุล

JUSTICE: WHAT'S THE RIGHT THING TO DO?

Michael J. Sandel

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง: สำนักพิมพ์ openworlds, ตุลาคม 2554
พิมพ์ครั้งที่สอง: สำนักพิมพ์ openworlds, กรกฎาคม 2557
พิมพ์ครั้งที่สาม: สำนักพิมพ์ openworlds, กรกฎาคม 2560
พิมพ์ครั้งที่สี่: สำนักพิมพ์ Salt, สิงหาคม 2563
ราคา 300 บาท

คณะกรรมการบริหาร

โตมร ศุขปรีชา ที่ปรกร วุฒิปิทยามงคล สฤณี อาชวานันทกุล
สรณรัชฎ์ กาญจนวณิชย์ แอลสิทธิ์ เวอร์การา สุธรรม ชรรมรงค์วิทย์

ผู้จัดการสำนักพิมพ์
ภสร์ณญา จิตต์สว่างดี

บรรณาธิการเล่ม
กฤติกร เติมเกื้อกุลพงศ์

ออกแบบปก
น้ำใส สุวงศ์
รูปเล่ม

สุปราณี อภัยแสน
พิสูจน์อักษร
ณัฐเมธี สัยเวช

จัดทำโดย

บริษัท ซอลท์ พับลิชชิง จำกัด
เลขที่ 63/168 ห้อง 534 ซอยวิภาวดี 16 แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

E-mail: saltpublishingth@gmail.com

Facebook: www.facebook.com/saltread

Twitter: www.twitter@SaltRead

Website: http://www.salt.co.th/

จัดจำหน่าย

บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
SE-EDUCATION PUBLIC COMPANY LIMITED
เลขที่ 1858/87-90 ถนนเทพรัตน แขวงบางนาใต้
เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260
โทรศัพท์ 0 2739 8000

โทรสาร 0 2826 8999 Website: http://www.se-ed.com/

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
Nation Library of Thailand Cataloging in Publication Data

แซนเดล, ไมเคิล เจ.

ความยุติธรรม. -- กรุงเทพฯ : ซอลท์ พับลิชซิ่ง, 2563.

392 หน้า.

1. ความยุติธรรม. 2. ค่านิยม. 3. จริยศาสตร์ I. สตุณี อาชวานันทกุล, ผู้แปล. II. ชื่อเรื่อง
172.2

ISBN 978-616-8266-11-3

JUSTICE: What's the Right Thing to Do?

Copyright © 2009 by Michael Sandel

Published by arrangement with Michael Sandel c/o ICM Partners acting in association
with Curtis Brown Group Limited

ALL RIGHTS RESERVED.

Thai language translation copyright © 2020 by Salt Publishing Co., Ltd.

สำหรับหน่วยงานรัฐ องค์กร สถาบันการศึกษา หรือบุคคลทั่วไป
ที่ต้องการสั่งซื้อหนังสือเป็นจำนวนมาก สามารถสั่งซื้อได้ในราคาลดพิเศษ
ติดต่อสั่งซื้อได้ที่หมายเลข 099 342 0558 หรือ E-mail: saltpublishingth@gmail.com

คำนำผู้แปล ฉบับพิมพ์ครั้งที่สี่

ตรวจบ่อน “มีโต๊ะตัวเดียวไม่เรียกบ่อน”
ตรวจเงินทอน “ส่วนต่างเยอะหยวนๆ น่า”
รีเจนซี่ “น้ำมันแค่ห้าปลา”
โคเคน “ยารักษาฟันโปรดมันใจ”
เฮโรอีน “ไม่เห็นหรือมันคือแป้ง”
เงินกู้พรรค “ต้องแสดงเป็นรายได้”
รถหรู (วิ่งทแยงมา?) “ถึงช้าไง”
นาฬิกา ‘ยืมเพื่อนใส่’ “คงรูปครีบ”
พล.อ.ประยุทธ์ “ไม่ใช่เจ้าหน้าที่”
ล็อตเตอรี่ “ไม่มีเกินให้จับ”
หน้ากาก “สองบาทมี-ลองไปนับ”
ฟังพาบพับ-ยุติธรรมประเทศไทย!

ผู้เขียนเขียนกลอนแปดข้างต้น ณ ต้นเดือนสิงหาคม 2563 ยุคที่ผู้มีอำนาจและกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบถูกตั้งคำถามอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ความขัดแย้งแบ่งสีในสังคมไทยซึ่งปะทุขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 บานปลายสืบเนื่องนานหลายปียังไม่มียี่แวนว่าจะสร้างชาติประเทศไทยเดินดูจเรือไร้หางเสือผ่านรัฐประหาร รัฐบาลนอมินี รัฐบาลอำมาตย์ พลิกซ้ำกลับไปมาหลายครั้ง จนเกิดรัฐประหารครั้งที่สองในรอบ

สิบปีเมื่อปี พ.ศ. 2557 ก่อเกิดรัฐบาลทหารและระบอบ “ประชาธิปไตย
จำแลง” ภายใต้รัฐธรรมนูญ 2560

ความยุติธรรมในสังคมยังดูเป็นอุดมคติอันไกลโพ้นที่อยู่
ห่างไกลชั้นเรื่อย ๆ ขณะที่ความอยุติธรรมชัดแจ้ง ผากระยส่แผ่ทั้งทาง
ร่างกายและในใจคนอย่างท่วมท้นขึ้นเรื่อย ๆ จนคำกล่าวที่ว่า “คนไทยมีไว้
ขังคนจน” ดูเป็นสัจธรรมอันยากสั่นคลอน และทุกวันนี้ถ้าเพิ่มคำว่า “คน
คิดต่าง(จากผู้มีอำนาจ)” เข้าไป ก็ดูไม่ห่างจากความจริงมากนัก

แต่ไม่ว่าเราจะถกเรื่องความยุติธรรมกันมากเพียงใด สิ่งที่ยัง
พบเห็นได้น้อยมากในทัศนะของผู้แปลคือ การถกเถียงที่รอบด้าน เคารพ
ซึ่งกันและกัน และพยายามให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย อันล้วนเป็น
ปัจจัยที่จำเป็นต่อการเดินสู่ “ความยุติธรรม” ที่แท้จริง

การถกเถียงเรื่องความยุติธรรม ตั้งแต่เรื่องระดับชาติจนถึงเรื่องใน
ครอบครัว ยังดูจะมุ่งไปที่การชกโหว่หรือเหตุผลจากแม่น้ำทั้งห้ามาสาธยาย
ว่าทำไม “ฉันถูก แกผิด” และ “ความยุติธรรม” ก็มักถูกใช้ในความหมาย
ว่า อะไรก็ตามที่ทำให้ฉันหรือพวกของฉันได้ประโยชน์ โดยไม่สนใจว่า
คนอื่นได้รับผลกระทบอย่างไร กระทั่งไม่ยากฟังเพราะปักใจเชื่อไปแล้ว
ว่าคนอื่นไม่ควรค่าแก่การรับฟัง เพราะเป็นสลิ่ม / เป็นควายแดง / เป็น
ชนชั้นกลางตัดจริต / เป็นพวกล้มเจ้า ฯลฯ

ความยุติธรรมจะบังเกิดได้อย่างไร ในเมื่อเรายังไม่เข้าใจกัน

เราจะเข้าใจกันได้อย่างไร ในเมื่อเรายังไม่ให้ความยุติธรรมแม้
กับถ้อยคำ ล่ามโซ่ตีกรอบความหมายของมันอย่างคับแคบด้วยวาทกรรม

ที่ใช้ฟาดฟันทางการเมือง แบ่งโลกออกเป็นขาว-ดำ ทั้งที่โลกจริง หลากหลายนกว่านั้น ซับซ้อนกว่านั้น และอาจมีความหวังมากกว่านั้น

ในห้วงยามที่สังคมเป็นเช่นนี้ ผู้แปลคิดว่าหนังสือ “ความยุติธรรม” ซึ่งได้รับการตีพิมพ์มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง ยังจะเป็นหนังสือ “ร่วมสมัย” ในสังคมไทยไปอีกนาน เพราะผู้เขียนคืออาจารย์ ไมเคิล แซนเดล เป็นนักปรัชญาการเมืองร่วมสมัยที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงในโลกวิชาการ แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือ อาจารย์เป็นปัญญาชนสาธารณะที่มีความสุขกับการใช้ปรัชญาทางการเมืองหลากหลายสำนักตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นแนวขยายส่องประเด็นสาธารณะต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจของผู้คน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การแต่งงานของคนรักเพศเดียวกัน การเกณฑ์ทหาร การโกงราคาในภาวะฉุกเฉิน การอุ้มบุญ การอุณหฆฆฆ สิทธิส่วนบุคคลกับประโยชน์สาธารณะ ฯลฯ

อาจารย์ได้ถ่ายทอดบทสนทนาและการโต้วาทีในชั้นเรียนยอดนิยมแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ระหว่างนักศึกษาด้วยกัน และระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา อย่างมีชีวิตชีวาลงในหนังสือที่อยู่ในมือของท่าน ราวกับยกวิชาทั้งวิชามาอยู่บนหน้ากระดาษ ทำให้ผู้อ่านนอกจากจะได้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความคิดและปรัชญาการเมืองในโลกตะวันตกแล้ว ยังจะได้ตระหนักรู้ว่า ความยุติธรรมนั้นถึงที่สุดแล้วเป็นเรื่องของการ “ให้คุณค่า” กับสิ่งต่างๆ และด้วยเหตุนี้ ทั้ง “เหตุผล” และ “ศีลธรรม” จึงจำเป็น ดังคำเตือนของอาจารย์ในหนังสือเล่มนี้ว่า —

“การขอให้พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยทิ้งความเชื่อทางศีลธรรมและศาสนาไว้เบื้องหลังเมื่อพวกเขาเดินเข้าสู่วงอภิปรายสาธารณะนั้น อาจดูเป็นวิธีสร้างหลักประกันว่าคนจะอดทนอดกลั้นและเคารพซึ่งกัน

และกัน แต่ในความเป็นจริง สิ่งที่เกิดขึ้นอาจตรงกันข้าม การตัดสินใจ คำถามสำคัญๆ ในประเด็นสาธารณะขณะแสวงหาตัวเป็นกลาง ทั้งที่เป็นกลางจริงๆ ไม่ได้ นั่นคือสูตรสร้างปฏิภิกิริยาโต้กลับและความไม่พอใจ การเมืองกลวงเปล่าอันสิ้นไร้การโต้เถียงทางศีลธรรมอย่างหนักแน่นทำให้ชีวิตพลเมืองของเราแร้นแค้น นอกจากนี้มันยังเชื่อเชืฐลัทธิคลั่งศีลธรรมอันคับแคบและไม่อดทนอดกลั้น นักรากฐานนิยมวิ่งเข้าสู่พื้นที่ซึ่งนักเสรีนิยมไม่กล้าย่างเท้าเข้าไป”

ผู้แปลคิดว่าหนังสือเล่มนี้ฉายภาพอย่างแจ่มชัดว่า เหตุใด “การใช้เหตุผลทางศีลธรรม” จึงไม่ใช่สิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่ควรทำ หากแต่เป็นสิ่งที่เราทำอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่ ผู้แปลหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นส่วนเล็กๆ ในการส่งเสริม ขยับขยาย และยกระดับการถกเถียงประเด็นสาธารณะในสังคมไทยให้พ้นไปจากมุมมองอันคับแคบ ไม่ว่าจะเป็นแบบเข้าข้างตัวเอง แบบยึดติดกับตัวบทกฎหมาย หรือแบบ “ลัทธิคลั่งศีลธรรม” ก็ตามที

ผู้เขียนขอขอบคุณ กฤติกร เฟดิมเกือกุลพงศ์ บรรณาธิการเล่มฉบับพิมพ์ครั้งแรก ที่ได้กรุณาตรวจทานและแก้ไขอย่างพิถีพิถัน หุ่นส่วนสำนักพิมพ์ซอลท์ พับลิชซิง ทุกท่าน ผู้สนับสนุนการนำหนังสือเล่มนี้มาจัดพิมพ์ครั้งใหม่ และสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) ที่อนุเคราะห์การจัดพิมพ์บางส่วนเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

เหนือสิ่งอื่นใด ขอขอบคุณอาจารย์ ไมเคิล แชนเดล ผู้ฉายไฟให้เห็นความสำคัญของปรัชญาในชีวิตจริง ความสนุกสนานของการ

ถกประเด็นสาธารณะ และความงดงามของการครุ่นคิดถึง “ชีวิตที่ดี”
อย่างยากจะลืมเลือน

ขอให้ทุกท่านมีความสุขกับการอ่าน

สฤณี อาชวานันทกุล

“คนชายขอบ” | <http://www.fringer.co/>

สิงหาคม 2563

สารบัญ

คำนำผู้แปล

6

บทที่ 1: การทำสิ่งที่ถูกต้อง

14

บทที่ 2: หลักความสุขสูงสุด/อรรถประโยชน์นิยม

50

บทที่ 3: เราเป็นเจ้าของตัวเองหรือเปล่า/ลัทธิอิสลาม

84

บทที่ 4: ลูกจ้าง/ตลาดและศีลธรรม

106

บทที่ 5: สิ่งสำคัญคือเจตนา/อิมมานูเอล คานท์

140

บทที่ 6: ข้อเสนอสนับสนุนความเท่าเทียม/จอห์น รอลส์

188

บทที่ 7: ตกเถียงเรื่องระบบโควตา

222

บทที่ 8: ใครคู่ควรกับอะไร/อริสโตเติล
244

บทที่ 9: เราเป็นหนี้บุญคุณกันเรื่องอะไร/
ความอ่อนแอเรื่องความรักที่ดี
276

บทที่ 10: ความยุติธรรมและความดีสาธารณะ
324

กิตติกรรมประกาศ
358

หมายเหตุ
360

เกี่ยวกับผู้เขียน
384

เกี่ยวกับผู้แปล
386

รู้จักกับ SALT
388

1

การทำสิ่งที่ถูกต้อง

ในฤดูร้อนปี ค.ศ. 2004 พายุเฮอริเคนซาร์ลีย์คำรามก้องจากอ่าวเม็กซิโก พัดผ่านรัฐฟลอริดาไปยังมหาสมุทรแอตแลนติก ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 22 ราย ก่อความเสียหาย 11,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ¹ นอกจากนี้ยังทิ้ง วิวาทะเรื่องการโก่งราคาไว้เบื้องหลัง

บีม์น้ำมันในเมืองออร์แลนโดขายน้ำแข็งซึ่งปกติราคาถุงละ 2 เหรียญ ในราคา 10 เหรียญ หลายคนไม่มีทางเลือกจึงต้องจำใจซื้อ เนื่องจากขาดแคลนไฟฟ้าสำหรับตู้เย็นและเครื่องปรับอากาศ ในช่วงกลางเดือน สิงหาคม ความต้องการเสื้อผ้าและช่างซ่อมหลังคาเพื่อจัดการซาก ต้นไม้ก็มากขึ้น ผู้รับเหมาเสนอว่าจะยกต้นไม้ 2 ต้นลงจากหลังคาบ้าน ในราคา 23,000 เหรียญ ร้านค้าซึ่งปกติขายเครื่องปั่นไฟในครัวเรือนราคา 250 เหรียญ ตอนนี้อยู่ที่ 2,000 เหรียญ หญิงชราอายุ 77 ปีที่หนีตาย พร้อมสามีชราและลูกสาวพิการต้องจ่าย 160 เหรียญต่อคืนเพื่อค้างแรม ในโรงแรมม่านรูด จากราคาปกติ 40 เหรียญ²

ชาวฟลอริดาหลายคนโกรธแค้นที่โดนโก่งราคา หนังสือพิมพ์

USA Today พาดหัวว่า “แรงลงหลังพายุ” ชาวเมืองคนหนึ่งบอกว่าเขาต้องจ่าย 10,500 เหรียญ เพื่อจ้างคนมายกต้นไม้ลงจากหลังคา เขามองว่าไม่ถูกต้องที่คนจะ “ฉวยโอกาสจากความเดือดร้อนและความทุกข์ยากของคนอื่น” ชาร์ลี คริสต์ อัยการรัฐฟลอริดาเห็นด้วย เขากล่าวว่า “ผมตกตะลึงมากกับระดับความโลภซึ่งฝังลึกในวิญญาณของบางคน จนสามารถแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ตกทุกข์ได้ยากจากพายุเฮอริเคน”³

ตอนนี้ฟลอริดามีกฎหมายใหม่เพื่อห้ามการโก่งราคา หลังอุบัติเหตุครั้งนั้น สำนักงานอัยการของรัฐได้รับเรื่องราวร้องเรียนมากกว่า 2,000 เรื่อง บางเรื่องนำไปสู่การฟ้องร้องจนชนะคดี โรงแรมอะเดสอินน์ในเมืองเวสต์ปาล์มบีชต้องจ่ายเงินค่าปรับและค่าเสียหายจำนวน 70,000 เหรียญ ในข้อหาค้ากำไรเกินควร⁴

แต่ขณะที่ชาร์ลี คริสต์ เริ่มบังคับใช้กฎหมายห้ามการโก่งราคา นักเศรษฐศาสตร์บางคนก็แย้งว่า กฎหมายฉบับนี้ รวมถึงความโกรธแค้นของประชาชนเป็นเรื่องเข้าใจผิด นักปรัชญาและนักทฤษฎีในยุคคลางเชื่อว่า การแลกเปลี่ยนควรเกิดขึ้นใน “ราคาที่เป็นธรรม” ซึ่งกำหนดโดยประเพณีหรือมูลค่าในตัวเองของข้าวของ แต่ในสังคมนตลาด นักเศรษฐศาสตร์สังเกตว่า ราคาถูกกำหนดด้วยอุปสงค์และอุปทาน ฉะนั้น “ราคาที่เป็นธรรม” จึงไม่มีอยู่จริง

ทอมัส โซเวลล์ นักเศรษฐศาสตร์ตลาดเสรี เรียกการโก่งราคาว่า “ค่าที่เร้าอารมณ์แต่ไร้ความหมายทางเศรษฐศาสตร์” นักเศรษฐศาสตร์ไม่สนใจคำนี้ เพราะมันดูสับสนเกินกว่าจะเข้าไปยุ่ง” บทความของโซเวลล์ในหนังสือพิมพ์ *Tampa Tribune* อธิบายว่า “การโก่งราคา” ช่วยชาวฟลอริดาอย่างไร” ข้อกล่าวหาว่าโก่งราคาเกิดขึ้น “เมื่อราคาพุ่งสูงกว่าระดับปกติที่คนคุ้นเคย” แต่ “ระดับราคาปกติที่คนคุ้นเคย” นั้นหาได้มีความศักดิ์สิทธิ์ทางศีลธรรมไม่ ราคาเหล่านี้ “ไม่มีความพิเศษหรือ ‘เป็นธรรม’ มากไปกว่าราคาอื่น” ที่สภาพตลาด รวมถึงสภาพหลังพายุ

จากเฮอริเคนบันดาลให้เกิด⁵

โซเวลล์อ้างว่าการที่น้ำแข็ง น้ำท่วม ค่าจ้างซ่อมหลังคา เครื่องปั่นไฟ และห้องพักในโรงแรมมีราคาแพงขึ้นนั้นมีประโยชน์ตรงช่วยจำกัดการใช้สิ่งเหล่านั้นของผู้บริโภค และเพิ่มแรงจูงใจให้ผู้ผลิตในบริเวณห่างไกล นำส่งสินค้าและบริการซึ่งเป็นที่ต้องการมากที่สุดหลังภัยนะจากเฮอริเคน ถ้าหากน้ำแข็งมีราคาถูกลง 10 เหรียญในช่วงร้อนอบอ้าวของเดือนสิงหาคม ที่ชาวฟลอริดาเจอไฟดับเป็นครั้งคราว ผู้ผลิตน้ำแข็งก็รู้สึกคุ้มค่าที่จะผลิตและส่งน้ำแข็งมากกว่าเดิม โซเวลล์อธิบายว่าไม่มีอะไรไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับราคาเหล่านี้เลย มันแค่สะท้อนมูลค่าที่ผู้ซื้อและผู้ขายมอบให้กับสิ่งที่พวกเขาแลกเปลี่ยนกัน⁶

เจฟฟ์ จาโคบี นักวิจารณ์และกองเชียร์ตลาดแห่งหนังสือพิมพ์ *Boston Globe* ต่อด้านกฎหมายค้ากำไรเกินควรด้วยเหตุผลทำนองเดียวกัน “การคิดราคาที่ตลาดรับได้ไม่ใช่การโกงราคาเลย ไม่ใช่ความโลภหรือหน้าด้านด้วย มันเป็นวิธีที่สังคมเสรีจัดสรรสินค้าและบริการต่างหาก” จาโคบียอมรับว่า “ราคาที่พุ่งสูงขึ้นเป็นเรื่องน่าโมโห โดยเฉพาะสำหรับคนที่ชีวิตตกอยู่ในความยุ่งเหยิงสับสนจากพายุ” แต่ความโกรธแค้นของสาธารณชนไม่ได้ทำให้การแทรกแซงตลาดเสรีเป็นสิ่งชอบธรรมราคาแพงหุ้สร้างแรงจูงใจให้ผู้ผลิตผลิตสินค้าที่คนต้องการมากขึ้น ดังนั้นมันจึง “สร้างประโยชน์มากกว่าโทษหลายเท่า” เขาสรุปว่า “การประเมินพ่อค้าว่าเป็นปีศาจร้ายจะไม่ช่วยฟื้นฟูฟลอริดา สิ่งที่จะช่วยคือปล่อยให้พวกเขาทำธุรกิจต่อไป”⁷

อัยการคริสต (สมาชิกพรรครีพับลิกัน ซึ่งต่อมาได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าการรัฐฟลอริดา) ตีพิมพ์บทความในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งในเมืองแทมปา โดยปกป้องกฎหมายห้ามค้ากำไรเกินควรว่า “ในภาวะฉุกเฉินรัฐบาลไม่อาจยืนดูอยู่ขบสนามเมื่อประชาชนต้องจ่ายราคาอันไร้ซึ่งมโนธรรม ขณะที่พวกเขาวิ่งหนีเอาชีวิตรอดหรือเสาะหาปัจจัยพื้นฐาน

สำหรับครอบครัวหลังจากเฮอริเคน”⁸ คริสต์ปฏิเสธแนวคิดที่ว่า ราคา “ไร้ซึ่งมโนธรรม” เหล่านี้สะท้อนการแลกเปลี่ยนที่เสรีจริง

นี่ไม่ใช่สถานการณ์ปกติในตลาดเสรี ซึ่งผู้ซื้อและผู้ขายต่างสมัครใจซื้อขายกันในตลาดโดยตกลงราคากันบนพื้นฐานของอุปสงค์และอุปทาน ในภาวะฉุกเฉิน ผู้ซื้ออยู่ภายใต้แรงกดดันและปราศจากอิสรภาพ พวกเขาถูกบังคับให้ต้องซื้อปัจจัยพื้นฐานอย่างเช่นที่ฟักที่ปลอดภัย⁹

วิวาทะว่าด้วยการค้ากำไรเกินควรที่เกิดขึ้นภายหลังอุบัติภัยจากเฮอริเคนชาร์ลีย์ ก่อให้เกิดคำถามยากๆ ว่าด้วยศีลธรรมและกฎหมายผิดหรือเปล่าที่ผู้ขายสินค้าและบริการจะฉวยโอกาสจากภัยธรรมชาติตั้งราคาอย่างไรก็ได้เท่าที่ตลาดแบกรับไหว ถ้าผิด กฎหมายควรจัดการกับกรณีนี้อย่างไร รัฐควรห้ามการค้ากำไรเกินควรหรือไม่ ในเมื่อมันเป็นการแทรกแซงเสรีภาพของผู้ซื้อและผู้ขายในการตกลงทำธุรกรรมกัน

สวัสดิการ เสรีภาพ และคุณธรรม

คำถามเหล่านี้ไม่ได้เกี่ยวกับว่าปัจเจกควรปฏิบัติต่อกันอย่างไรเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวกับคำถามที่ว่ากฎหมายควรมีหน้าตาอย่างไร และเราควรจัดระเบียบสังคมอย่างไร เหล่านี้คือคำถามเกี่ยวกับความยุติธรรม ก่อนที่เราจะตอบคำถามเหล่านี้ได้ เราต้องสำรวจความหมายของความยุติธรรมเสียก่อน ที่จริงเราได้เริ่มสำรวจไปแล้ว ถ้าหากคุณพิจารณาวิวาทะเรื่องการค้ากำไรเกินควรอย่างละเอียด คุณจะสังเกตเห็นว่าข้อถกเถียงที่สนับสนุนหรือคัดค้านกฎหมายห้ามการค้ากำไรเกินควรนั้น วนเวียนอยู่รอบๆ ความคิด 3 เรื่องด้วยกัน นั่นคือ การสร้างสวัสดิการสูงสุด ความ

เคารพในเสรีภาพ และการส่งเสริมคุณธรรม แต่ละความคิดชี้ให้เห็นวิธีคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมที่แตกต่างกัน

เหตุผลมาตรฐานที่สนับสนุนตลาดเสรีไว้การแทรกแซงตั้งอยู่บนข้อเรียกร้อง 2 ข้อ ข้อแรกว่าด้วยสวัสดิการ ข้อสองว่าด้วยเสรีภาพก่อนอื่น ตลาดส่งเสริมสวัสดิการของสังคมโดยรวมด้วยการมอบแรงจูงใจให้คนทำงานหนักเพื่อส่งมอบสินค้าที่คนอื่นต้องการ (ในภาษาชาวบ้านเรามักจะมองว่าสวัสดิการเป็นเรื่องเดียวกันกับความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ แต่ในความเป็นจริงสวัสดิการเป็นแนวคิดที่กว้างกว่า ซึ่งรวมมิติอื่นของความอยู่ดีมีสุขนอกเหนือจากมิติทางเศรษฐกิจด้วย) ข้อสอง ตลาดเคารพในเสรีภาพส่วนบุคคล แทนที่จะกำหนดมูลค่าตายตัวให้สินค้าและบริการต่างๆ ตลาดปล่อยให้ผู้คนเลือกเอาเองว่าสิ่งที่พวกเขาแลกเปลี่ยนกันนั้นจะมีมูลค่าเท่าไร

ไม่น่าแปลกใจที่ผู้คัดค้านกฎหมายห้ามค้ากำไรเกินควรจะหยิบยกข้อเรียกร้อง 2 ข้อนี้ขึ้นมา ผู้สนับสนุนกฎหมายห้ามค้ากำไรเกินควรโต้ตอบอย่างไร ก่อนอื่น พวกเขาเถียงว่าสวัสดิการของสังคมโดยรวมไม่ได้ดีขึ้นเลยจากราคาแพงหูฉี่ยามลำบาก ถึงแม้ว่าราคาแพงลิบลீจะกระตุ้นให้คนผลิตสินค้ามากขึ้น แต่เราก็ต้องชั่งน้ำหนักผลประโยชน์นี้กับภาระที่ตกอยู่กับคนที่มีกำลังซื้อสินค้านั้นน้อยที่สุด สำหรับคนรวย การจ่ายค่าน้ำมันหรือค่าห้องพักในโรงแรมมานานรอดช่วงพายุในราคาเหตุโหดอาจแค่ก่อความรำคาญแต่สำหรับผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อย ราคานั้นทำให้พวกเขาเดือดร้อนแสนสาหัส อาจทำให้พวกเขาตกอยู่ในอันตรายมากกว่าเดิมแทนที่จะได้หนีไปอย่างปลอดภัย ผู้สนับสนุนกฎหมายห้ามค้ากำไรเกินควรเสนอว่าการประเมินสวัสดิการอะไรก็ตามควรนับรวมความเจ็บปวดและความทุกข์ยากของคนที่ไม่ม่กำลังซื้อปัจจัยพื้นฐานในภาวะฉุกเฉินเอาไว้ด้วย

ข้อสอง ผู้ปกป้องกฎหมายห้ามค้ากำไรเกินควรเสนอว่า ตลาดเสรี

ไม่ได้เสรีจริงในบางสถานการณ์ ดังที่คริสตซ์ชี้ว่า “ผู้ซื้อซึ่งอยู่ภายใต้แรงกดดันนั้นปราศจากอิสรภาพ พวกเขาถูกบังคับให้ซื้อปัจจัยพื้นฐานอย่างเช่นที่ฟักที่ปลอดดภัย” ถ้าคุณกำลังหอบครอบครวหนีตายจากพายุเฮอริเคน ราคาแพงहु้ที่คุณต้องจ่ายเป็นค่าน้ำมันหรือค่าที่พักก็ไม่ใช่การแลกเปลี่ยนโดยสมัครใจ แต่คล้ายกับการถูกรรโชกทรัพย์มากกว่า ดังนั้นก่อนจะตัดสินใจว่ากฎหมายห้ามค้ำกำไรเกินควรเป็นธรรมหรือไม่ เราจะต้องประเมินความขัดแย้งระหว่างสวัสดิการกับเสรีภาพเสียก่อน

เราต้องพิจารณาข้อเสนออีกข้อหนึ่งด้วย เสียงประชาชนที่สนับสนุนกฎหมายห้ามค้ำกำไรเกินควรมาจากสาเหตุอื่นที่เด่นชัดกว่าสวัสดิการหรือเสรีภาพ คนเรารู้สึกแค้นเคืองกับ “แรงกา” ที่ฉวยโอกาสจากความเดือดร้อนของคนอื่น พวกเขาอยากให้คนเหล่านี้ถูกลงโทษ ไม่ใช่ได้รางวัลเป็นกำไรมหาศาล เรามักจะปิดความรู้สึกทำนองนี้เป็นเพียงอารมณ์ล้าสมัยซึ่งไม่ควรมีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะหรือการออกกฎหมาย ดังที่จาโคบีเขียนว่า “การประณามพ่อค้าว่าเป็นปีศาจร้ายจะไม่ช่วยฟื้นฟูพลอริดา”¹⁰

ความแค้นเคืองต่อพ่อค่านักฉวยโอกาสนั้นเป็นมากกว่าความโกรธที่ไร้จุดหมาย หากแต่มันชี้ไปยังข้อเสนอทางศีลธรรมที่เราควรพิจารณาอย่างจริงจัง ความแค้นเคืองคือความโกรธชนิดพิเศษที่คุณรู้สึกเวลาที่คุณเชื่อว่าคนกำลังได้ในสิ่งที่เขาไม่สมควรจะได้ ความแค้นเคืองทำนองนี้คือความแค้นต่อความอยุติธรรม

คริสตซ์แตะต้นตอทางศีลธรรมของความแค้นเคืองที่ว่านี้ เมื่อเขาอธิบายถึง “ความโลภซึ่งฝังลึกในวิญญาณของบางคน จนสามารถแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ตกทุกข์ได้ยากจากพายุเฮอริเคน” เขาไม่ได้เชื่อมโยงข้อสังเกตนี้เข้ากับกฎหมายห้ามค้ำกำไรเกินควร แต่นัยในความเห็นของเขาคล้ายกับประโยคด้านล่างนี้ ซึ่งเราอาจเรียกว่า ข้อเสนอว่าด้วยคุณธรรม ความโลภคือความชั่วร้าย เป็นกิเลสที่แย่ โดยเฉพาะเมื่อมันทำให้